

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

KEHITTÄVÄ ARVIOINTI KANSALLISESSA KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUKSESSA

Sisällys

1	Kehittävän arvioinnin määritelmä	4
2	Kehittävän arvioinnin tunnuspiirteet	6
3	Kehittävän arvioinnin arvopohja	9
4	Karvin arviointien tehtävät	10
5	Kehittävän arvioinnin viitekehys	12
6	Kohti vaikuttavaa arviointitoimintaa	13

Osa auditoinnissa käytetyistä kehittävän arvioinnin menetelmistä oli meistä niin hyödyllisiä, että aiomme käyttää niitä jatkossakin.

(Ammattikorkeakoulun vararehtori)

Tiivistelmät 8:2020

TEKIJÄT Sirpa Moitus & Päivi Kamppi

JULKAISIJA Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

KANSIKUVA Lightspring/Shutterstock.com

TAITTO PunaMusta Oy

ISBN 978-952-206-580-3 nid.

ISBN 978-952-206-581-0 pdf

ISSN 2669-817X (painettu)

ISSN 2669-8811 (verkkojulkaisu)

PAINO PunaMusta Oy, Helsinki

@ Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

LUKIJALLE

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toimii kansallisena asiantuntijaelimenä, jonka vastuulle kuuluvat kaikkien koulutusasteiden arvioinnit varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin ja vapaaseen sivistystyöhön.

Suomalaisessa koulutuksen arviointitoiminnassa on yli 20 vuoden kokemus kehittävästä arvioinnista. Kehittävää arviointia on pidetty niin keskeisenä suomalaisen koulutuksen arviointitoiminnan perustana, että se on kirjattu myös koulutuksen arviointia koskevaan lainsäädäntöön.

Karvi haluaa edelleen vahvistaa kehittävää arviointia suomalaisen koulutuksen arviointitoiminnan kansallisena toimintatapana ja kansainvälisenä brändinä.

Tässä esitteessä kuvaamme, mitä Karvi tarkoittaa kehittäväällä arvioinnilla. Lisäksi kuvaamme kehittävän arvioinnin tunnuspiirteitä, arvopohjaa ja teoriataustaa.

Karvin strategiassa vuosille 2020–2023 korostuu entistä vahvemmin se, että arvioinneilla tulee olla vaikutuksia ja vaikuttavuutta.

Tavoitteemme on, että kehittävä arviointi vaikuttaa, uudistaa ja uudistuu!

Harri Peltoniemi
Karvin johtaja

1 Kehittävän arvioinnin määritelmä

On hyvin terveellistä pysähtyä arvioimaan nykytilaa ja miettiä mahdollisia parannusehdotuksia. (Varhaiskasvatuksen opettaja)

Arviointikysely oli avartava kokemus itselleni. Sain ajattelemisen aihetta kehittyäkseni lisää. (Luokanopettaja)

1

Kehittävä arviointi on osallistavaa ja vuorovaikutteista. Se luo monipuolisia tilaisuuksia osallistua ja vaikuttaa arvioinnin suunnitteluun, arviointitiedon tuottamiseen sekä tulosten tulkintaan. Kehittävän arvioinnin perustana on arvioinnin toteuttajan ja arviointiin osallistuvan välinen luottamus ja koulutusorganisaation vastuu toimintansa kehittämisestä.

2

Kehittävän arvioinnin menetelmät räätälöidään tapauskohtaisesti siten, että ne tukevat arviointien vaikuttavuutta ja toiminnan kehittämistä jo arviointiprosessin aikana. Kehittävän arvioinnin menetelmät lisäävät yhteistä ymmärrystä arvioitavasta teemasta.

3

Kehittävä arviointi tuottaa tila-analyysejä, johtopäätöksiä ja suosituksia, joita voivat hyödyntää niin kansallisen, alueellisen ja paikallistason toimijat kuin myös opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, korkeakoulut ja sidosryhmät. Arviointien tuloksena osallistujat saavat ulkopuolista palautetta toimintansa kehittämiskohteista, hyvistä käytänneistä ja vahvuuksista. Kehittävä arviointi tukee vaikuttavuutta ja muutosta.

2 Kehittävän arvioinnin tunnuspiirteet

Karvissa kehittävän arvioinnin tunnuspiirteiksi on määritelty arvioinnin päämäärä- ja tulevaisuustietoisuus, osallistavuus ja vuorovaikutteisuus, menetelmällinen räätälöinti ja muutoksen tukeminen.

KUVIO 1. Kehittävän arvioinnin keskeisiä periaatteita Karvissa (vrt. Atjonen 2015)

Nämä periaatteet näkyvät Karvin arvioinneissa seuraavilla tavoilla:

Päämäärä- ja tulevaisuustietoisuus

Karvin arvioinnit tuottavat tietoa nykyisistä käytännöistä, mahdollisista kehitystrendeistä sekä kehittymistä edistävästä ja estävästä tekijöistä.

Arviointimme tukevat toiminnan jatkuvaa kehittämistä. Jatkovaa kehittämistä kuvataan usein PDCA-kehän avulla. Olennaista on, että PDCA-kehä pyörii ja arvioinnit johtavat kehittämistoimiin. (PDCA-kehä englanniksi: plan-do-check-act tai STAK-kehä suomeksi: suunnittele, toteuta, arvioi, kehitä).

Karvin arvioinneissa ja suosituksissa suuntaudutaan nykytilan analyysin lisäksi myös tulevaisuuteen.

Osallistavuus ja vuorovaikutteisuus

Luottamuksella tarkoitamme sitä, että arviointiin osallistuva voi avoimesti kertoa onnistumisista, kehittämistarpeista ja epäkohdista ilman pelkoa sanktioista. Keräämme ja käytämme arviointitietoa arvioitavien hyväksi. Emme laadi Karvissa ranking-listoja. Julkaisemme arviointiperusteet tai -kriteerit etukäteen, perustamme johtopäätökset ainoastaan arviointiaineistoihin (evidenssipohjaisuus) ja julkaisemme arviointitulokset kaikkien saataville.

Tarjoamme arviointiin osallistuville ja arviointitiedon hyödyntäjille mahdollisuuksia vaikuttaa arvioinnin sisältöihin ja menetelmiin. Näin vahvistamme omistajuuden syntymistä sekä sitoutumista arvioinnin toteutukseen, arvioinnin lopputulokseen ja sen hyödyntämiseen.

Teemme yhteistyötä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen, rehtoreiden, opettajien ja muiden henkilöstöryhmien, oppijoiden ja opiskelijoiden sekä vanhempien ja sidosryhmien kanssa. Järjestämme kuulemistilaisuuksia, työpajoja ja kehittämisseminaareja sekä arviointitiedon analyysiseminaareja. Lisäksi hyödynnämme olemassa olevaa arviointi-, tutkimus- ja tilastotietoa, ja teemme yhteistyötä tutkijoiden kanssa.

Menetelmällinen räätälöinti

Valitsemme arviointimenetelmät tapauskohtaisesti siten, että ne ovat mahdollisimman tarkoituksenmukaisia ja hyödyllisiä arviointiin osallistuvien, arvioinnin tavoitteiden sekä vaikuttavuuden näkökulmasta.

Käytämme rinnakkain useita arviointimenetelmiä ja tiedonkeruun tapoja ja tuotamme siten arviointitietoa useista eri näkökulmista.

Tarkennamme menetelmiä ja tiedonkeruita tarpeen mukaan arviointiprosessin edetessä ja aiemmissa arviointivaiheissa hankitun tiedon pohjalta.

Muutoksen tukeminen

Toteutamme arviointeja siten, että ne edistävät arvioinneista oppimista, osallisuutta, tietoa omien ja/tai kansallisten tavoitteiden saavuttamisesta sekä vaikuttavan arviointitiedon syntymistä. Tuemme arviointiin osallistuvien keskinäistä vuorovaikutusta ja toisilta oppimista.

Arviointimme tuottavat osallistujille palautetta oman toiminnan ja vertaisten vahvuuksista, kehittämiskohteista ja hyvistä käytänteistä ja tukevat siten tulevaa kehittämistyötä. Kytkemme arviointituloksia laajempaan kansalliseen ja/tai kansainväliseen viitekehykseen.

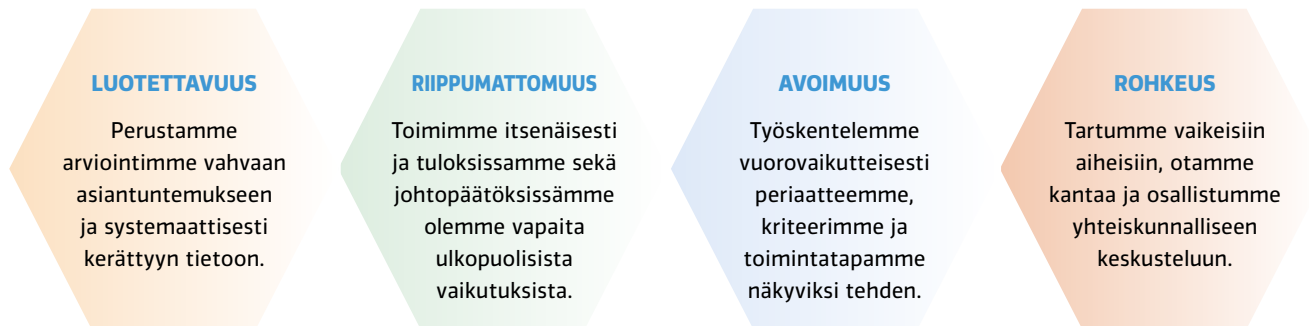
Seuraamme kehittämissuositusten hyödyntämistä ja arviointien vaikuttavuutta palautekyselyjen ja seuranta-arviointien avulla.

3 Kehittävän arvioinnin arvopohja

Arviointiin liittyy arvon antaminen. Arviointien kohteeksi valitaan teemoja ja ilmiöitä, joita pidetään kansallisesti tärkeinä ja joiden kehittämistä halutaan tukea.

Arvioinnin osallistujiksi kutsutaan niitä varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen tai vapaan sivistystyön edustajia, joita arvioitava teema kulloinkin koskee. Lisäksi arviointiin osallistetaan laajasti sellaisia toimijoita ja sidosryhmiä, joilla on näkemys arvioitavan teeman nykytilasta ja rooli siihen liittyvässä tulevassa kehittämistyössä.

Kehittävä arviointi perustuu Karvin neljään yhteiseen arvoon, jotka ovat luotettavuus, riippumattomuus, avoimuus ja rohkeus.

KUVIO 2. Kehittävän arvioinnin arvopohja Karvissa

4 Karvin arviointien tehtävät

Karvi toteuttaa perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointeja, korkeakoulujen koulutusala-arviointeja, teema- ja järjestelmäärviointeja sekä laatujärjestelmien arviointeja.

Karvin arviointikohteita ovat muun muassa:

- oppilaiden ja opiskelijoiden osaamisen nykytila suhteessa kyseisellä koulutusasteella asetettuihin osaamistavoitteisiin
- koulutusjärjestelmän eri osien reformien, lakiuudistusten tai opetussuunnitelmauudistusten arviointi
- koulutusjärjestelmän kyky vahvistaa koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja osallisuutta
- yksilölliset opintopolut eri koulutusasteilla, erityiskysymyksenä maahanmuuttajien koulutuspolut
- pedagoginen johtaminen eri koulutusasteilla
- opiskelijoiden siirtymiin ja nivelvaiheisiin liittyvä ohjaus
- laadunhallinnan tila ja koulutuksen jatkuva kehittäminen eri koulutusasteilla.

Karvissa kaikkia arviointeja toteutetaan kehittävässä tarkoituksessa. Arviointien kehittävyden aste kuitenkin vaihtelee sen mukaan, mikä on kunkin arvioinnin tehtävä ja tarkoitus. Osa arvioinneista tuottaa tilivelvollisuustietoa, osa tuloksellisuuteen liittyvää tietoa ja osassa korostuu kehittämisenäkökulma. Osassa arviointeja ovat yhtä aikaa läsnä kaikki nämä näkökulmat.

Myös arviointiin osallistuvien yksiköiden tai opetuksen ja koulutuksen järjestäjien määrä asettaa rajoituksia menetelmällisille valinnoille.

Tarkoituksena on se, että Karvin eri arviointityypit muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden, jotka yhdessä tuottavat tietoa oppimisen ja osaamisen kehittämiseksi, yhdenvertaisuuden edistämiseksi, koulutusjärjestelmän toimivuuden lisäämiseksi ja jatkuvan kehittämisen tukemiseksi.

TAULUKKO 1. Karvin arviointien erilaisia tehtäviä

ARVIOINNIN NÄKÖKULMAT	MIHIN TARPEeseen ARVIOINTITietoa TUOTETAAN?	ESIMERKKEJÄ SIITÄ, MITEN NÄKÖKULMA NÄKY Y KARVIN ARVIOINNEISSA
1. Tilivelvollisuus	Tavoitteena on kontrolloida, täyttyvätkö tietyt kriteerit tai laatuvaatimukset	<ul style="list-style-type: none"> • Laatu järjestelmien arvioinneissa arvioidaan yhtäältä, täyttyvätkö laatu järjestelmien läpäisylle asetetut kriteerit ja samalla tuetaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä ja korkeakouluja omien vahvuksiensa ja kehittämis kohteidensa tunnistamisessa • Oppimistulosarvioinnit tuottavat trenditietoa osaamistavoitteiden saavuttamisesta • Teema- ja järjestelmä arvioinnit tuottavat tietoa ajankohtaisista tai koulutus poliittisesti merkittävistä teemoista
2. Tiedon tuotannon näkökulma	Tavoitteena on ymmärtää tai selittää arvioitavaa kohdetta	
3. Kehittävä näkökulma	Tavoitteena on saada aikaan muutoksia ja toiminnan parantamista	

5 Kehittävän arvioinnin viitekehys

KOMPLEKSISUUS JA JATKUVA MUUTOS

Muuttuvat toimintaympäristöt haastavat perinteisiä arviointimalleja. Lisäksi arvioitavat ilmiöt ovat entistä kompleksisempia, muutosnopeus on kiihtynyt ja ennakoitavuus hankaloitunut. Arvioinnilta vaaditaan samaan aikaan sekä holistista että reaaliaikaista lähestymistapaa¹.

UUDISTUVAT KEHITTÄVÄN ARVIOINNIN MENETELMÄT

Suuntaamme kehittävän arvioinnin menetelmiä siten, että ne tukevat varhaiskasvatuksen ja opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja niin haasteiden ratkaisemisessa kuin vahvuuksiin, onnistumisiin ja mahdollisuuksiin perustuvassa jatkuvassa kehittämistyössä.

Hyödynnämme kehittävän arvioinnin teoriapohjanamme mm. osallistavuuden näkökulmia ja näkemystä arvioinnista oppimisprosessina (mm. Atjonen 2015, Patton 2002, Scriven 1987, Uusikylä 2019). Vahvistamme arvioinneissamme erityisesti vaikuttavuuteen tähtääviä menetelmiä².

MENETELMÄLLINEN TILANLÄHTÖISYYS JA JOUSTAVUUS

Käytämme yksittäisissä arviointiprojekteissa erilaisia viitekehyksiä tai niiden yhdistelmiä arvioinnin tavoitteista ja painotuksista riippuen, esimerkiksi:

- Realistinen arviointi³
- Voimaannuttava arviointi⁴
- Prosessi- ja hankearviointi⁵
- Vaikuttavuusarviointi⁶

MENETELMISTÄ OPPIMINEN

Seuraamme ja arvioimme menetelmien toimivuutta sekä ulkoisen että sisäisen palautteen avulla.

6 Kohti vaikuttavaa arviointitoimintaa

Arviointikäynnin päätteeksi saatu palaute oli kattava, monipuolinen, selkeä ja olennaisiin asioihin keskittyvä ja täydensi hyvin itsearviointia. Raportti on antanut meille paljon.
(Koulutuksen järjestäjä)

Karvin raportti tuo esille ammatillisen koulutuksen vahvuudet ja parantamisalueet ja antaa tietoa päättäjille. Koulutuksen järjestäjä voi verrata omaa toimintaansa valtakunnallisiin vahvuuksiin ja parantamisalueisiin. Osoittaa laadunhallinnan suunnat.
(Opetus- ja kulttuuriministeriö)

Karvin toiminta ja tuotokset

Karvin toiminnan tuotoksia ovat esimerkiksi arviointiraportit, itsearviointityökalut sekä analyysit ja synteesit koulutuksen ja koulutusjärjestelmän tilasta. Karvi tukee arviointien vaikuttavuutta kehittävän arvioinnin prosesseilla, tuottamalla monentyyppisiä raportteja ja analyysseja sekä järjestämällä arviointeihin liittyviä vuorovaikutustilanteita.

Arviointien tulokset ja hyödynsaajien toimet

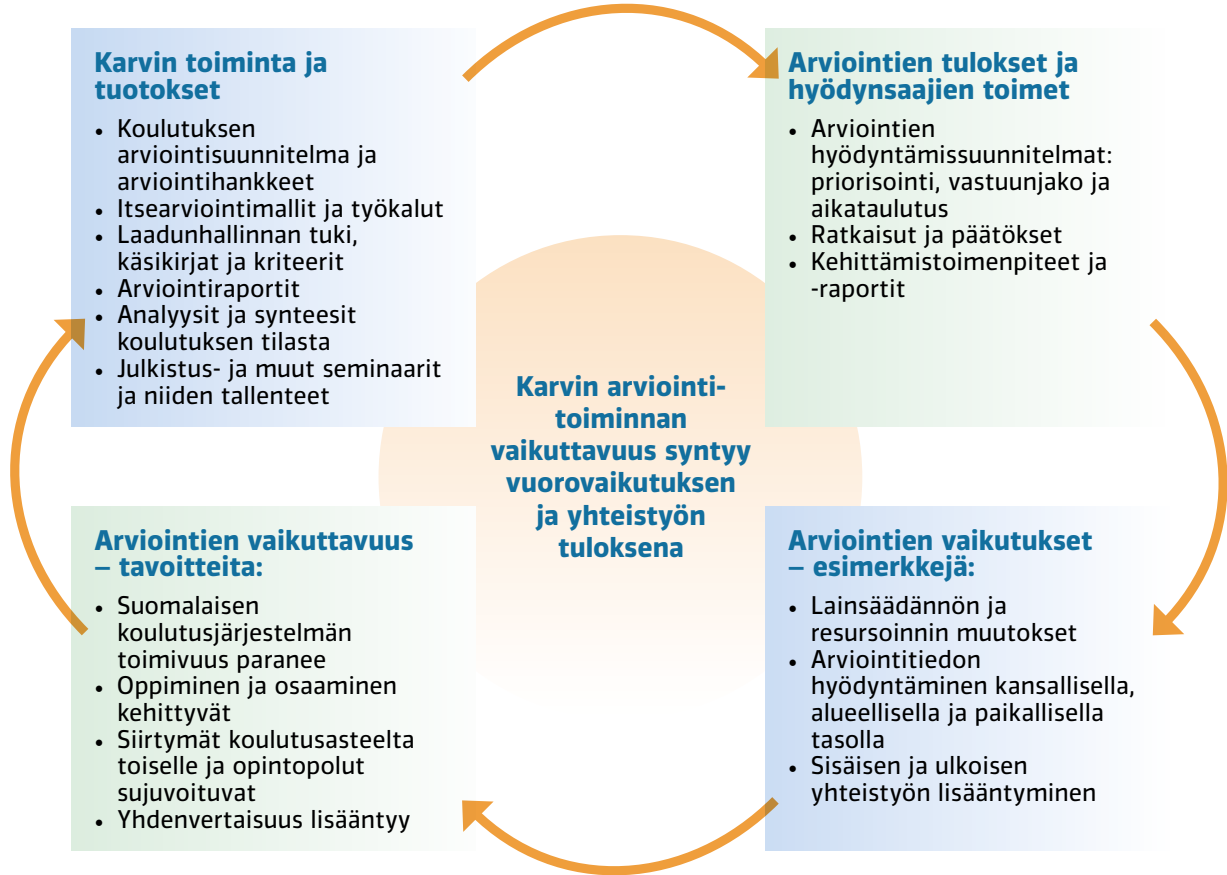
Arviointien tuloksena tehtävät päätökset ja ratkaisut arviointien hyödyntämisestä eivät synny itsestään, vaan ne vaativat tietoisia ja aktiivisia toimia arviointien hyödynsaajilta. Parhaimmillaan arviointituloksia hyödynnetään pitkäjänteisesti niin kansallisella, alueellisella kuin myös paikallisella tasolla. Jotta arvioinneilla olisi vaikuttavuutta, arviointien hyödynsaajien, olivatpa he päättäjiä, johtajia, rehtoreita, henkilökuntaa, opettajia, opiskelijoita tai sidosryhmiä, on tarpeen käsitellä arviointiraportteja, priorisoida suositukset sekä vastuuttaa ja aikatauluttaa kehittämistoimet. Vastaavasti arvioinnissa esiin nostetut vahvuudet ja hyvät käytänteet voivat muodostaa tärkeän perustan tulevalle työlle. Arviointien pohjalta toteutetut kehittämistoimet olisi hyvä raportoida osaksi omaa laatujärjestelmää.

Arviointien vaikutukset

Arviointitoiminnan 1–3 vuoden aikavälin vaikutuksia ovat arviointitiedon ja -osaamisen tuottama ymmärrys, ratkaisut ja päätökset sekä kehittämistoimenpiteet kansallisella ja paikallisella tasolla. Karvi uskoo, että luotettava arviointitieto parantaa päätöksenteon tietoperustaa. Arviointitoiminnan vaikutukset syntyvät arviointiprosessien aikana, hankkeiden tulosten pohjalta sekä Karvin arviointitoiminnan kokonaisuudesta.

Arviointien vaikuttavuus

Karvin arviointitoiminnan pitkäkestoinen vaikuttavuus on monitasoista ja laaja-alaista. Se kattaa koulutuksen ja osaamisen kehittämisen ja päätöksenteon yhteiskunnan ja koulutusjärjestelmän tasolta paikalliselle tasolle. Karvin tavoiteltu vaikuttavuus syntyy arviointitoiminnan tuottamasta tiedosta ja osaamisesta sekä näkyy muutoksina oppimisessa ja osaamisessa, yhdenvertaisuudessa sekä koulutusjärjestelmän toimivuudessa ja jatkuvassa kehittämisessä.

KUVIO 3. Karvin arviointitoiminnan vaikuttavuus

Karvilaisten näkökulmia kehittävään arviointiin

Kehittävä arviointi tekee meidän työstämme merkityksellistä: *"Voimme olla vaikuttamassa koulutuksen kehittämiseen Suomessa."*

Kyseessä ei ole vain yksi menetelmä vaan arvopohja: osallistavuus, luottamus, arvostus arviointiin osallistuvia kohtaan: *"On ilo ja onni, että Karvilla on tällainen kestävä lähestymistapa."*

Kehittävään arviointiin kuuluu myös tulevaisuusorientaatio: *"Se on kuin kitti, joka yhdistää varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, korkeakoulut, vapaan sivistystyön ja Karvin."*

Kehittävään arviointiin kuuluu myönteinen perusvire. Tämä parantaa arviointiin osallistuvien sitoutumista arviointiin: *"Arviointiin osallistuva saa kokemuksen, että tätä tehdään meidän hyödyksemme."*

Lähteet

Atjonen, P. 2015. Kehittävä arviointi kasvatusalalla. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

⁵European Commission 1997. Evaluating EU expenditure programmes. A Guide: Ex Post and Intermediate Evaluation. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

⁴Fetterman, D. M. & Wandersman, A. 2005. (Eds.). Empowerment Evaluation Principles in Practice. Guilford Publications.

³Korteniemi, P. 2003. Realismi ja realismin sovellus. Teoksessa Julkunen, Ilse & Lindqvist, Tuija & Kainulainen, Sakari (toim.) Realistisen arvioinnin ensimmäiset askeleet. Stakes, FinSoc. Työpapereita 3, 17–33. Helsinki.

¹Nieminen, M. & Hyytinen, K. 2015. Future-oriented impact assessment: Supporting strategic decision-making in complex socio-technical environments. Evaluation 21 (4), 448–461.

¹OECD 2013. The evaluation and assessment framework: Embracing a holistic approach. Teoksessa Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment. Paris: OECD Publishing. 57–137. <https://doi.org/10.1787/9789264190658-6-en> (Luettu 17.2.2020.)

⁵Opetushallitus 2014. Hanketoiminnan ja hankkeiden vertaisarvioinnin arviointialueet ja -kriteerit. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/hanketoiminnan-ja-hankkeiden-vertaisarvioinnin-arviointialueet-ja-kriteerit-2014.pdf> (Luettu 23.1.2020.)

Patton, M. Q. 2002. Qualitative Research & Evaluation Methods. 3rd edition. Sage Publications Ltd.

³Pawson, R. & Tilley, N. 1997. Realistic Evaluation. Sage Publications Ltd.

⁵Seppänen-Järvelä, R. 2004. Prosessiarviointi kehittämisprojektissa. Opas käytäntöihin. FinSoc Arviointiraportteja 4/2004. Helsinki: Stakes.

Scriven, M. 1987. Theory and Practice of Evaluation. EdgePress.

⁶Uusikylä, P. 2019. Endeavour to Find Evidence. The Role of Evaluation in Complex Systems of Governance. Academiidissertation. Publications of the Faculty of Social Sciences 130. Helsinki: Unigrafia.

²Valtioneuvoston kanslia 2009. Poliittikkatoimien vaikuttavuusarvioinnin kehittäminen. Kuinka parantaa tiedonkäyttöä poliittisessa päätöksenteossa. Valtioneuvoston kanslian raporttisarja 6/2009.

²Valtioneuvoston kanslia 2011. Poliittikkatoimien vaikuttavuusarvioinnin kehittäminen. Huomioita pilottihankkeista. Valtioneuvoston kanslian raporttisarja 2/2011.

Lisätietoa Karvin arvioinneista: www.karvi.fi

KARVI

Kansallinen koulutuksen
arviointikeskus
PL 28 (Mannerheiminaukio 1 A)
00101 HELSINKI
kirjaamo@karvi.fi
vaihte: 029 533 5500
karvi.fi